Regionledningskontoret
Tove Ellingsen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-11-29

TRN 2016-0127

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Uppföljning av handlingsprogram för Landsbygds- och skärgårdsstrategin

Regionledningskontorets förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar följande.

1. Tillväxt- och regionplanenämnden har tagit del av uppföljningen av handlingsprogrammet för Landsbygds- och skärgårdsstrategin och lägger den till handlingarna.

2. Regiondirektören uppdras att under 2022 utarbeta ett nytt handlingsprogram för Landsbygds- och skärgårdsstrategin inför 2023.

Sammanfattning

Genom en landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen vill Region Stockholm främja en hållbar utveckling av landsbygd och skärgård samt stärka kopplingen mellan stad och land. Genom att konkretisera landsbygds- och skärgårdsstrategin i ett handlingsprogram skapas förutsättningar för ett effektivt genomförande av strategin. Nuvarande handlingsprogram gäller under perioden 2020 till 2022 och ett nytt handlingsprogram behöver tas fram med start 2023.

En uppföljning av handlingsprogrammet har genomförts där varje aktivitet i handlingsprogrammets har följts upp och sammanställts. Uppföljningen biläggs regiondirektörens tjänsteutlåtande.

Bakgrund

Genom en landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen vill Region Stockholm främja en hållbar utveckling av landsbygd och skärgård och stärka kopplingen mellan stad och land.

Landstingsfullmäktige gav 2014 tillväxt- och regionplanenämnden i uppdrag att ta fram en landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholms län. Strategins syfte är att ge vägledning vid regionplanering och kommunal översiktsplanering, att underlätta samarbete, dialog och samsyn mellan

regionala och lokala aktörer inom offentlig, privat och ideell sektor på landsbygden och i skärgården, samt att vara ett kunskapsunderlag för landsbygdens och skärgårdens utvecklingspotential, för att främja en positiv och hållbar utveckling.

I Landsbygds- och skärgårdsstrategin för Stockholmsregionen (LS 2017-1513) som beslutades av landstingsfullmäktige den 12 juni 2018 framgår det att en handlingsplan för genomförande och uppföljning ska tas fram i nära samarbete med berörda aktörer. Vidare beskrivs det att en uppföljning av strategin ska göras med tydliga och mätbara mål och i dialog med berörda aktörer. Det har resulterat i ett handlingsprogram för landsbygds- och skärgårdsstrategin med syfte att stärka möjligheterna att bo och verka i Stockholmsregionens landsbygd och skärgård. Handlingsprogrammet beslutades i tillväxt- och regionplanenämnden den 2 april 2020 (TRN 2016-0127) och gäller under perioden 2020 till 2022.

Handlingsprogrammet har konkretiserats genom att fokusera på aktiviteter där Region Stockholm har en tydlig eller ledande roll i genomförandet. En uppföljning av handlingsprogrammet har genomförts och bifogas.

Nuvarande handlingsprogram löper ut 2022 och ett nytt behöver tas fram under nästa år. Ett nytt handlingsprogram ska, som nuvarande handlingsprogram, utarbetas i bred samverkan och dialog med regionala och lokala aktörer.

Regionledningskontorets förslag och motivering
Stockholms län är Sveriges största storstadsregion med en tät urban struktur och landets största marknad. I länet finns också en stor landsbygd och skärgård med ungefär 160 000 invånare utanför tätorterna vilket innebär att länet är landets tredje största landsbygdslän. Landsbygden och skärgården utgör viktiga områden för länets attraktivitet och identitet, samt bidrar med allt från råvaror och livsmedel till kolsänkor, luftrening, vattenrening och rekreationsvärden. En förutsättning för att landsbygden och skärgården ska vara levande är att invånarna och besökarna har möjlighet att både bo och verka där. Ett lokalt näringsliv gör det möjligt för de människor som vill bo utanför staden att göra det, vilket i sin tur skapar en god grund för service, kollektivtrafik och arbetstillfällen.

Stockholmsregionens skärgård utgör en del av landsbygden. Skärgården består av cirka 30 000 öar, varav 200 är bebodda. Invånarantalet i hela skärgårdsområdet, inklusive kusten och öar med fast förbindelse, är cirka 13 000 personer. Ungefär 3000 personer bor på öar utan fast förbindelse.

Förutsättningarna för regional utveckling ser olika ut i olika delar av länets landsbygd och skärgård. Medan befolkningen ökar på vissa håll står andra delar inför avfolkning och därmed problem med att upprätthålla exempelvis lokal service. I skärgården skiljer sig tillgängligheten till arbete, skola och service markant mellan olika öar.

Landsbygden och skärgården är viktiga områden för att hantera utmaningar inom ekossystemtjänster, vatten, energiförsörjning och produktionen av råvaror och livsmedel. Staden är en stor arena för handel, kultur, besöksnäring, möten, offentlig service och en bred arbetsmarknad. Det finns ett ömsesidigt beroende mellan landsbygd och stad och det finns därmed behov av att ge förutsättningar som bidrar till en resilient region och att hela Stockholms län kan fortsätta utvecklas.

För att förstå landsbygdens och skärgårdens utmaningar och möjligheter ska dessa betraktas som en integrerad del av Stockholms län. Närheten till storstaden ger unika möjligheter till lokalt företagande, besöksnäring och arbetspendling. Genomförandet av Landsbygds- och skärgårdsstrategin är kopplat till genomförandet av den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) (LS 2015-0084). Det innebär att strategin bidrar till att uppnå målen i RUFS 2050 och att i RUFS 2050 i sin tur bidrar till strategins mål – att stärka möjligheten till att bo och verka på landsbygden och i skärgården.

Landsbygds- och skärgårdsstrategin bidrar till att nå visionen i RUFS 2050 om att bli Europas mest attraktiva storstadsregion och ett handlingsprogram konkretiserar genomförandet av strategin. Som en del av uppföljningen av strategin har en uppföljning av handlingsprogrammet genomförts. Varje aktivitet i handlingsprogrammets har följts upp och sammanställts. Regionledningskontorets bedömning är att det nuvarande handlingsprogrammet bidrar till genomförande av landsbygds- och skärgårdsstrategin och tydliggör Region Stockholms roll i genomförandet.

För att kunna fortsätta arbetet med genomförande av landsbygds- och skärgårdsstrategin föreslår regionledningskontoret att ett nytt handlingsprogram utarbetas inför 2023, då nuvarande handlingsprogram löper ut. Syftet är att konkretisera genomförandet av landsbygds- och skärgårdsstrategin för Stockholmsregionen och skapa förutsättningar för hela regionen att leva och växa.

Ekonomiska konsekvenser
Själva beslutet om uppföljning av handlingsprogrammet 2020-2022 innebär inga ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm. Däremot kan beslutet om innehållet i nästa handlingsprogram innebära ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag
1. Uppföljning av handlingsprogram för Landsbygds- och skärgårdsstrategin

Beslutsexpediering
1. Regionstyrelsen

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2021-11-29

Region Stockholm

Regionledningskontoret

UPPFÖLJNING AV HANDLINGSPROGRAM
2021-11-16

TRN 2016-0127

Uppföljning av handlingsprogram 2020-2022 för Landsbygds- och skärgårdsstrategin

Innehållsförteckning

1. Uppföljning av handlingsprogram 2020-2022 för Landsbygds- och skärgårdsstrategin 3
1.1 Sammanfattning 3
1.2 Uppföljning av aktiviteter 4
1.2.1 Förbättra tillgängligheten med kollektivtrafik och transporter på landsbygd och i skärgård 4
1.2.2 Bredband 7
1.2.3 Kärnöar, landsbygdsnoder och serviceorter 8
1.2.4 Småföretagande och besöksnäring 9
1.2.5 Serviceverksamheter 11
1.2.6 Natur, kultur- och rekreationsområden 12

1. Uppföljning av handlingsprogram 2020-2022 för Landsbygds- och skärgårdsstrategin

Genomförandet av Landsbygds- och skärgårdsstrategin för Stockholmsregionen är en ständigt pågående process som berör många aktörer i regionen. Aktiviteterna i handlingsprogrammet 2020-2022 är ett verktyg för att genomföra strategin och därför blir uppföljning av hur aktiviteterna fullföljs en viktig del i att säkerställa ett effektivt genomförande.

Uppföljning av strategin kommer att ske med utgångspunkt i de aktiviteter och mål som anges i handlingsprogrammet 2020-2022. Sedan handlingsprogrammet 2020-2022 antogs i Tillväxt och regionplanenämnden i april 2020 har Region Stockholms arbete med regional utveckling omorganiserats genom att tillväxt- och regionplaneförvaltningen övergått i regionledningskontoret (RLK), som bildar en gemensam förvaltning. Den nya organisationen stärker det regionala utvecklingsarbetet och skapar en effektivare organisation när kompetens och beslutsunderlag samordnas på ett tydligare sätt.

I Landsbygds- och skärgårdsstrategin anges följande om uppföljning:
För att säkerställa att landsbygds- och skärgårdsstrategin genomförs och får önskad effekt behöver den följas upp. En viktig utgångspunkt är uppföljningen av RUFS 2050 och dess delmål. Ett system för uppföljning av landsbygds- och skärgårdsstrategin som innehåller nedanstående komponenter bör preciseras:

- Tydliga och mätbara mål
- Ansvariga aktörer
- Tidsintervall för uppföljningen
- Hur uppföljningen ska presenteras

Landsbygds- och skärgårdsstrategin ska utvärderas kontinuerligt. När strategin har antagits identifieras, analyseras och prioriteras det fortsatta utredningsbehovet tillsammans med de berörda aktörerna. Landstingets samverkan i forum – som Skärgårdssamarbetets exekutivkommitté, Regionala skärgårdsrådet, Nordiska skärgårdssamarbetet, Ö för Ö med flera – ger förutsättningar för att kunna genomföra och följa upp arbetet kring strategin.

1.1 Sammanfattning

Landsbygds- och skärgårdsstrategin består av fyra insatsområden som är koordinerade med långsiktiga mål i RUFS 2050. Inom varje insatsområde

finns delstrategier som alla syftar till att driva utvecklingen av länets landsbygd och skärgård framåt. Totalt finns det 40 delstrategier i Landsbygds- och skärgårdsstrategin, men alla delstrategier kan inte genomföras samtidigt. Tillsammans med länets aktörer prioriterade Region Stockholm därför sex delstrategier som har inlett genomförandefasen av Landsbygds- och skärgårdsstrategin. De prioriterade delstrategierna finns i handlingsprogrammet 2020-2022 tillsammans med mål och aktiviteter. Aktiviteterna är sådana som Region Stockholm har rådighet över, men ska genomföras tillsammans med andra aktörer.

1.2 Uppföljning av aktiviteter

I det här avsnittet följs genomförandet av aktiviteterna upp. En tredje kolumn har lagts till i tabellen där genomförandestatus beskrivs för varje aktivitet. Eftersom handlingsprogrammet 2020-2022 fortsatt löper under 2022 pågår vissa aktiviteter ännu medan andra aktiviteter är genomförda. På grund av coronapandemin har vissa aktiviteter blivit försenade eller inte genomförda.

1.2.1 Förbättra tillgängligheten med kollektivtrafik och transporter på landsbygd och i skärgård

Aktivitet	Mål	Status genomförande
Säkerställ god tillgänglighet till noder och kärnöar i arbetet med Kollektivtrafikplan 2050	Region Stockholm (TF) ska till hösten 2021 ta fram en kollektivtrafikplan för Stockholms län. Kollektivtrafikplanen är Region Stockholms långsiktiga plan för kollektivtrafikens utveckling i Stockholms län. (TRF och RLK deltar i arbetsgrupper)	Kollektivtrafikplanen är ett uppdrag inom Trafikförvaltningen, Region Stockholm och rapporteras till och beslutas av regionens trafiknämnd. Kollektivtrafikplanen har varit föremål för remiss under hösten 2021.
Cykelsamordning för ökad cykling	Målsättningen i regional cykelplan för Stockholms län och RUFS 2050 är att andelen cykelresor i länet ska utgöra 20 procent av alla resor år 2030. Regionala cykelkansliet (TRF) är en funktion på Region Stockholm som arbetar med att samordna arbetet med genomförande av regional	Den regionala cykelplanen har reviderats av Region Stockholm i nära dialog med länets kommuner och Trafikverket. Den nya cykelplanen antas i regionstyrelsen oktober 2021 och i regionfullmäktige november 2021. Ett av fem strategiska insatsområden i den reviderade cykelplanen är kombinationsresor. Kombinationsresor med

	cykelplan, samordna utbyggnation av det regionala cykelvägnätet och sprida kunskap om cykling. 11 För ökad cykling i landsbygd och skärgård är det särskilt angeläget med förbättrat kunskapsläge om cykelparkering, finansieringsformer, drift, underhåll och nyttan med ökad cykling. Region Stockholm (TRF) ska fram till hösten 2021 revidera den regionala cykelplanen, medverkar gör länets kommuner och Trafikverket.	cykel och kollektivtrafik/kollektivtrafik på vatten har en stor potential för ökad cykling på landsbygden och i skärgården. Kopplat till insatsområdet finns även målsättningar om utökade cykelparkeringsmöjligheter och cykelinfrastruktur i anslutning till kollektivtrafikknutpunkter. Trafikförvaltningen ska under 2021 inventera cykelparkeringar vid kollektivtrafikknutpunkter.
Ta fram en behovsanalys och sjötrafikutredning	Genom att ta fram en trafikutredning för den samlade sjötrafiken ska Region Stockholm (TF) forma framtidens skärgårdstrafik: Sjötrafikutredning del 1 (2019–2020) • Utreda trafikbehov av sjötrafik från år 2025 med framåtblick 10 år • Utreda investeringsbehov för sjötrafiken Sjötrafikutredning del 2 (2020–2021) • Ta fram inriktningsförslag på nya fartyg till sjötrafiken	Sjötrafikutredning del 1 har efter revideringar och analyser av remissrunda 1 sänts på en ny remissrunda under perioden 21 maj-30 september till berörda intressenter. Sammanställning och bearbetning av de inkomna remissynpunkterna pågår. Målet är att Sjötrafikutredningen del 1 ska fastställas under kvartal 1, 2022. Gällande att utreda investeringsbehov för sjötrafiken, Sjötrafikutredningen del 2, framöver kallad Åtgärdsval Tonnage kommer den att startas upp kvartal 4 2021 alternativt kvartal 1 2022. Den kommer att pågå under hela 2022.
Identifiera behov och brister för samsyn och utveckling av de regionala replipunkterna i RUFS 2050	Region Stockholm (TF, TRF) ska understödja dialog och samordning kring ansvarsfördelning och förväntad lägsta standard av replipunkterna. Det finns behov av en koordinerad samsyn av projekt och pågående arbete som berör	RLK och TF har under 2021 inlett samverkan kring replipunkternas utformning. Det gemensamma arbetet har organiserats och en kartläggning av respektive replipunkt genomförs. Under 2022 kommer kontakt att tas med berörda aktörer i syfte att nå samsyn om utbud, ansvar och roller kring replipunkterna.

	replipunkter. Betydelsefulla projekt som berör replipunkter är: • Länsstyrelsen Stockholms Replipunktslyftet som pågår fram till årsskiftet 2020. Syftet är att inventera aktuell lägesbild och ansvarsförhållande av replipunkterna. • Region Stockholms samverkansprojekt ArcGate, Innovative Service Points for Maritime Tourists, med tidplan februari 2020 till december 2022. Projektet bygger på replipunktslyftet och ska skapa en ministandard för replipunkter.	Replipunktslyftet har färdigställts i rapporten *Replipunkter – porten ut i skärgården* och finns tillgänglig på Länsstyrelsen Stockholms hemsida. I samverkansprojektet ArcGate, som drivs av RLK, har digitala skyltar med SL och Waxholmsbolagets tidtabellsinformation monterats på Årsta Brygga och på Utö. En fungerande 4G lösning för trafikdatakommunikation i skärgården har utvecklats. Designmallar och riktlinjer för hur designen av tidtabellinfo med båt, buss och tåg har tagits fram. Nynäshamn och Sollenkroka kommer få digitala skyltar under hösten 2021.
Underlätta resande med Waxholmsbolaget	Waxholmsbolagets mål är att ha tydliga och förenklade tidtabeller. Till vårtidtabellen 2020 publiceras nya och förenklade tidtabeller till resenär, både på webbplats och som nya bryggtidtabeller, där de sitter anslagna vid respektive brygga. Waxholmsbolaget och SL har sedan 2019 i respektive reseplanerare integrerat privat kollektivtrafik i sökverktygen för resenärer.	Sedan vårtidtabellen 2020 har nya och förenklade tidtabeller publicerats. Ett löpande arbete pågår med syfte att förbättra och integrera tidtabellerna i sökverktygen i SL-appen för resenärerna.

1.2.2 Bredband

Aktivitet	Mål	Status genomförande
Mobilisera för mer statligt stöd och regionala prioriteringar, utifrån lokala behov	Region Stockholm (TRF) ska arbeta för att Stockholmsregionens behov av bredbandsstöd lyfts fram på nationell nivå.	Under 2021 har Region Stockholm varit involverade i flera steg av Post- och telestyrelsens (PTS) process för bredbandsstödet. Region Stockholms primära roll i processen var att tillsammans med kommuner prioritera byggnader. De prioriterade byggnaderna får en konkurrensfördel om stödet utifall att de upptas i ett bredbandsprojekt. Merparten av de prioriterade byggnaderna inkluderades i något av projekten som skickades in från aktörerna i Stockholms län.
Stötta kommuner och berörda delar av civilsamhället att hitta sina roller för en fortsatt utbyggnad.	Region Stockholm (TRF) ska bjuda in berörda kommuner och organisationer till dialog, för att höja kunskapsnivån och stärka samverkan kring bredbandsutbyggnaden.	Det finns ett behov av att samverka och få informationsutbyte kring bredbandsfrågor i länets kommuner. En informell samverkansgrupp kommer därför starta under hösten 2021, där Regionen är sammankallande och syftet är att gemensamt höja kompetensen kring bredbandsfrågor.
Identifiera förutsättningar, hinder och behov för utbyggnad av 5G i hela länet.	Region Stockholm (TRF) ska verka för en ökad kunskap och beredskap i den regionala och kommunala planeringen när infrastruktur för 5G byggs ut.	Ett kunskapshöjande webbinarium om 5G genomfördes hösten 2021 med syftet att introducera länets kommuner hur de kan arbeta med tekniken i ett planeringsperspektiv Kompetenshöjande insatser inom mobiltäckning har skett genom samverkan mellan kommuner och andra viktiga aktörer. Information om projekt med teknik som förbättrar täckningen har förmedlats.

1.2.3 Kärnöar, landsbygdsnoder och serviceorter

Aktivitet	Mål	Status genomförande
Medverka i projekt Bygd för bygd	Region Stockholm (TRF) medverkar i Projektet Bygd för bygd vilket är en lokalt förankrad process initierad av Länsstyrelsen i Stockholm.	RLK är aktiva i arbetsgrupp i arbetet med Bygd för bygd. Projektet har delvis pausats under pandemin och därför förlängts.
Ta fram aktuell statistik för kärnöar, landsbygdsnoder och serviceorter	Region Stockholm (TRF) ska ta fram kunskapsunderlag till regionala analyser för kärnöar, landsbygdsnoder och serviceorter. Detta ger ökad kunskap om befolkningssammansättning, sysselsättning, pendling, utbildning, boende näringsliv med mera. Statistiken ska tillgängliggöras på webben och sammanställas i en rapport. Materialet kan utgöra underlag för såväl Region Stockholm som länets kommuners strategiska planering.	En storymap, som är ett digitalt presentationsverktyg, har tagits fram för kärnöar. Det pågår ett arbete med framtagande av storymap för landsbygdsnoder beräknas vara klart under våren 2022. I samband med arbetet tas hänsyn till att tydliggöra målgruppen, klargöra syftet med informationen. En storymap om serviceorter kommer att tas fram under 2022.
Ta fram regionala analyser för bebyggelseutveckling i kollektivtrafiknära lägen på landsbygd och i skärgård	Tillgängliggör kartor och analysmaterial på webben för att skapa underlag till både Region Stockholms och länets kommuners strategiska planering. Underlaget ska ligga till grund för bland annat utveckling av samhällsservice, med utgångspunkt i den tätortsnära landsbygdens speciella förhållanden. Verktyg som ska användas är GIS-analyser med hjälp av statistik från Regiondatabasen och statistikdatabasen SuperCross.	I samband med kommundialogen 2021 har nya regionala analyser gjorts för bebyggelseutvecklingen. I kommundialogen har det framkommit att det finns en efterfrågan på bebyggelse i lantliga lägen. Det pågår ett utvecklingsarbete med kartor och GIS-analyser på RLK om tillgång till samhällsservice på regional nivå. Det pågår även ett utforskande arbete mellan f d TRF/RLK och TF om bebyggelseutveckling i kollektivtrafiknära lägen.

1.2.4 Småföretagande och besöksnäring

Aktivitet	Mål	Status genomförande
Bidra till att skapa arenor och mötesplatser för besöksnäringens aktörer	Genom att anordna och medverka i seminarier och konferenser ska Region Stockholm (TRF) främja för en växande besöksnäring och hållbar turism genom att löpande arbeta för att gynna näringen. Detta ska ske genom samverkansprojekt, kunskapshöjande insatser och medverkan i nätverk på lokal-, regional-, nationell- och internationell nivå.	Region Stockholm finansierar och deltar i styrgruppen för Stockholm Archipelago Region Stockholm medfinansierar konferensen Forum för naturturism (Huvudarrangör är Naturturismföretagen) Stockholm Archipelago är också medfinansiärer. Visit Sweden är huvudarrangör för Tomorrow´s food travel (TFT) som är en årlig nationell konferens för måltidsturism, Region Stockholm och Visit Stockholm är finansiärer och medarrangörer. Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR), inspel om Stockholms utmaningar och behov genom arbetsmöten i maritima arbetsgruppen, deltagande på event med mera.
Ta fram kunskapsunderlag om besöksnäringens betydelse för regionens landsbygd och skärgården	Genom kunskap med grund i statistik och analys prioriteras rätt insatser. Målet är att följande konkreta insatser genomförs: • Region Stockholm (TRF) medverkar i Nordiska skärgårdssamarbetets framtagande av rapporten APIN, Archipelago posibilities in numbers, med syfte att sammanställa besöksnäringens samlade betydelse genom statistik. • Region Stockholm (TRF) tar fram en nulägesanalys av besöksnäringen i Stockholmsregionen för att få en samlad helhetsbild av länet.	Skärgårdsstiftelsen och Nordiska skärgårdssamarbetet arbetade med APIN som har resulterat i att besöksdata från Skärgårdsstiftelsens områden tagits fram genom mobiltelefonernas position. Detta för att få en bild av antal människor som rör sig i området. Motsvarande arbete pågår just nu på den finska sidan i Nordiska skärgårdssamarbetets områden. Nulägesanalysen är färdigställd i rapportform med namn *Analys av besöksnäringen i Stockholms län* och publicerad på sll.se.

Genomföra kunskapshöjande insatser om kompetensförsörjningens behov och utmaningar på landsbygd och i skärgården	Kompetensförsörjningsutmaningar som företag möter på landsbygden och i skärgården lyfts genom att Region Stockholm: • Regelbundet medverka på Kompetensarena Stockholms årliga konferens. • Ta fram rapport om Kompetensförsörjning och näringsliv på landsbygderna i Stockholms län, för att få en samlad bild av läget i länet.	På grund av pandemin blev medverkan på Kompetensarenas konferens inställd. Rapport om Kompetensförsörjning och näringsliv på landsbygderna i Stockholms län är under framtagande.
Samverka med andra regioner för att öka medvetenheten hos stat och myndigheter kring det kustnära yrkesfiskets svåra belägenhet	Region Stockholm (TRF) verkar för ökad kännedomen hos stat och myndigheter kring det kustnära yrkesfiskets stora utmaningar och verka för en hållbar blå tillväxt. Region Stockholm samverkar med andra regioner och andra aktörer som har stor kunskap inom området, såsom Länsstyrelsen Stockholm, akademin och lokala kunskap.	Regionnätverket Hållbart och lokalt förankrat yrkesfiske med framtidstro har startat. Två seminarier har arrangerats. Ett med temat fiske och trålning i Östersjön, det andra om regioners och kommuners möjlighet att påverka i fiskefrågan. Det pågår en samverkan med det kommunala fiskenätverket. En remiss har besvarats gällande strategin för fiske och vattenbruk.
Bidra till att socialt entreprenörskap lyfts fram som en värdefull aktör för utvecklingen av ett hållbart samhälle	Region Stockholm (TRF) synliggör nyttan av sociala entreprenörer och hur de bidrar till en hållbar tillväxt i Stockholmsregionen. Detta ska ske genom bland annat projektet *Utveckling av Socialt Entreprenörskap* som pågår 2019–2020.	Projektet *Utveckling av Socialt Entreprenörskap* är genomfört. Projektet har medfört förbättrade förutsättningar för socialt entreprenörskap och för företagande att ses som viktig del i samhällsutvecklingen.
Främja areella näringar genom att ta fram planeringsunderlag för jordbruksmark	Region Stockholm (TRF) tar fram planeringsunderlag i samarbete med Länsstyrelsen Stockholm som syftar till att underlätta kommunernas arbete med hantering av jordbruksmarken i den fysiska planprocessen. Ett underlag för arbetet är Stockholms läns livsmedelsstrategi.	En rapport om Planeringsunderlag jordbruksmark beräknas vara färdig i juni 2022. Länsstyrelsen Stockholm arbetar tillsammans med Region Stockholm för att ta fram det vägledande planeringsunderlaget i samverkan med länets kommuner.

Bidra till genomförandet av Stockholms läns livsmedelsstrategi	Region Stockholm ska i samverkan med bland annat Länsstyrelsen i Stockholm och LRF Mälardalen bidra till att uppnå målet för Stockholms läns livsmedelsstrategi – ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem – genom arbete med handlingsplanen för Stockholms läns livsmedelsstrategi 2019– 2020	Region Stockholm är aktiva i framtagande av handlingsplan för Stockholms läns livsmedelsstrategi 2021–2023 genom deltagande i styrgrupp. Handlingsplanen kommer att publiceras under den senare delen av hösten 2021.
Kartlägga hinder och svårigheter för företagare på landsbygden och i skärgården	Region Stockholm (TRF) kartlägger hinder och svårigheter för det lokala näringslivet i Stockholms läns landsbygder och skärgårdssamhällen vilket ska mynna ut i förbättrade förutsättningar för företagande.	Kartläggningen har presenterats för beredningen för attraktionskraft. Identifierade förbättringsmöjligheter stämmer väl överens med de näringslivsfrämjande insatser och förutsättningar som ingår i Region Stockholms löpande verksamhet.

1.2.5 Serviceverksamheter

Aktivitet	Mål	Status genomförande
Ökade krav på digital vård för alla vårdgivare	Digitalisering ska skapa nya kontaktvägar för vården och nya sätt att ge vård. Region Stockholm (HSF) ska under 2020, som en del av tillgänglighetsgarantin utarbeta metoder för att inkludera tillgänglighet via digitala kontaktsätt så väl som tillgänglighet via telefon.	Följande gäller samtliga av länets husläkarmottagningar inom vårdvalet. Digitala verktyg ska användas för att styra och stödja hälso- och sjukvårdens kärnverksamhet på ett effektivt och säkert sätt. Den vård som tillhandahålls inom regionen ska vara digifysisk. Det innebär att vårdgivaren ska tillse att sättet som vården tillhandahålls, digitalt eller fysiskt, utgår från det medicinska behovet, patientens önskemål och effektivt resursanvändande. I avtalet kravställs ett antal digitala förmågor såsom att kunna hantera inkomna frågor, kontaktönskemål och begäran om exempelvis journalkopia, intyg, rådgivning eller förnyelse av recept och hjälpmedel. Vårdgivaren ska även kunna hantera förfrågningar om tidsbokning och direkttidsbokning digitalt.

Se över möjligheterna för vårdgivare att ha filial vårdcentral	Region Stockholm (HSF) ser över möjligheter till vårdcentraler att ha filial verksamhet, vilket skulle underlätta och tillgängliggöra vården för fler	Arbetet har blivit förskjutet på grund av arbetet med pandemin och vaccination. Arbetet kommer återupptas under senare delen av hösten 2021.
Verka för ett fortsatt tillgänglighetsarbete i skärgårdstrafiken	Region Stockholm (TF) ställer krav och informerar om behov för tillgänglighetsanpassning till bryggägare, vilket ska underlätta för resenärer i den kollektiva sjötrafiken. Trafikförvaltningen är del av en samverkan med Länsstyrelsen Stockholm, kommuner, Trafikverket, Skärgårdsstiftelsen och andra intressenter.	Tillgänglighetsanpassning av bryggor är ett pågående arbete för att tillgängliggöra skärgården och skärgårdstrafiken för fler. Trafikförvaltningen är del av en samverkan med Länsstyrelsen Stockholm, kommuner, Trafikverket, Skärgårdsstiftelsen och andra intressenter. Trafikförvaltningen ställer krav och informerar om behov för tillgänglighetsanpassning till bryggägare. Målet är att underlätta för resenärer i den kollektiva sjötrafiken.

1.2.6 Natur, kultur- och rekreationsområden

Aktivitet	Mål	Genomförande
Verka för utvecklad ansvarsfördelning regionalt kring turism- och rekreationscykling	Genom att belysa möjligheterna för cykelturism och skapa intresse inspireras berörda aktörer till ökat deltagande i cykelturismfrågan. Inom arbetet med revideringen av den regionala cykelplanen strävas det efter att undersöka hur insatser för ökad cykelturism kan skapa förutsättningar för andra cykelresor såsom till arbete, skola, handel med flera.	Inom ramen för arbetet med den regionala cykelplanen har frågan om cykelturism lyfts och en kartläggning av befintliga turistcykelleder i Stockholmsregionen har gjorts.
Stärka den fysiska planeringen genom att använda planeringsunderlagen för grön infrastruktur i regionala	Länsstyrelsen Stockholms handlingsplan för grön infrastruktur används i den fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen det vill säga i	En pågående samverkan med Länsstyrelsen Stockholm sker kring landskaps- grönstruktur-, natur- och friluftslivsfrågor och genomförandet av handlingsplanen för grön infrastruktur.

analyser och planeringsprocesser.	regionplaneringen, i infrastrukturplaneringen och vid prövningar enligt miljöbalken. Handlingsplan för grön infrastruktur i Stockholms län presenterar behov av kunskapsunderlag och förslag till åtgärder som behövs för att bibehålla och utveckla biologisk mångfald och ekosystemtjänster.	Åtgärder pågår och nya planeringsunderlag håller på att tas fram både av akademin, Länsstyrelsen, Stockholm stad samt andra kommuner. Det har identifierats ett behov av att se över huruvida arbetet med grön infrastruktur påverkar de regionala gröna kilarnas avgränsning.
Tillgängliggöra information och kunskap om de gröna kilarnas funktion och värden.	De gröna kilarnas värden och funktioner säkerställs och utvecklas så att inte kilarna fragmenteras och bryts upp i flera separata delar. Region Stockholm (TRF) ska bedriva fortsatt arbete med att stärka samverkan med kommunerna genom bland annat kommunkontakter, samt i mellankommunal samverkan och processer i regionen.	I kommundialoger och remissvar hanteras hur de gröna kilarna påverkas av kommunernas fysiska planering. En pågående samverkan med Länsstyrelsen Stockholm sker kring landskaps- grönstruktur-, natur- och friluftslivsfrågor och genomförandet av handlingsplanen för grön infrastruktur. Det finns en referensgrupp ”Samverkan gröna kilar nordost” som regionen deltar i. Referensgruppen består av åtta kommuner som tillsammans med natur-, rekreation- och friluftslivsorganisationer bedriver samverkan i kilarna Angarn-, Bogesund- och Rösjökilen. Under 2020 lanserade referensgruppen en ny webbplats som är förberedd för att främja samverkan. Information om andra gröna kilar och samverkan kan läggas upp på samma webbplats. (gronakilar.se).
Sprid kunskap så att kulturmiljö och kulturhistoriska perspektiv beaktas och inkluderas i olika utvecklingsinsatser och planeringsprocesser i regionen.	Region Stockholm (TRF) tillgängliggör kunskap och planeringsunderlag genom seminarier, GIS och web. För att ta tillvara det storstadsnära landskapets potential i linje med de nationella kulturpolitiska målen.	Det pågår en översyn av riksintresse för kulturmiljö som Länsstyrelsen ansvarar för. Gamla TRF och Kulturförvaltningen ingår i referensgruppen. Resultatet av översynen har löpande återkopplats till regionplanerarna. En samverkan mellan RLK och Kulturförvaltningen (KF) har påbörjats och är under utveckling. Detta görs utifrån vad som framkommit från den

		kartläggning som KF lät genomföra under 2019 avseende det regionala kulturmiljöarbetet som bland annat pekar på behov av kunskapshöjande insatser såväl internt som externt. Sedan 2021 är Stockholms läns museum en del av kulturförvaltningen och deras främjande arbete riktat mot främst länets kommuner bidrar också till arbetet tillsammans med den utåtriktade verksamhet som bedrivs genom det digitala museet.